

ZNAČENJE MEĐUSOBNIH POSJETA IZMEĐU RIMA I CARIGRADA

Posjet Pape Pavla VI. Fanaru kao i ekumenskog Patrijarha Atenagore I. Rimu jesu povijesni događaji, jedinstveni svoje vrste. Od vremena Pape Kosntantina I. (1708.-1715), nije nikada nijedan rimski biskup posjetio carigradsku patrijaršiju. Isto tako, nijedan aktualni carigradski patrijarh nije nikada službeno i svečano posjetio rimskog biskupa. K tomu ova dva događaja su, u izvjesnom smislu, dostojna kruna izvanrednim ekumenskim događajima ovih zadnjih godina. Iza kako smo to rekli, htjeli bi поближе pokazati u čemu svaki od ova dva posjeta posebno doprinosi jedinstvu kršćana.

1. Za posjet Pavla VI. Carigradu nekatolici su podvukli na prvome mjestu njegov tako rekuć duhovni doprinos jedinstvu, s obzirom da je to odličan čin ljubavi i poniznosti. Zaista, ovaj posjet je obavljen, kako je rekao Patrijarh u Rimu, »s osjećajima Gospodinovim kad je prao noge apostolima.« To je isti duh, koji je obilježio (karakterizirao) hodočašće Papino u Svetu Zemlju i jeruzalemske susrete, ali možda je to bilo očitije na ovom putovanju iz 1967. g. Papa je uistinu rekao, da je idući u Carigrad htio predusresti posjet, što ga je Patrijarh Atenagora u više navrata očitavao da mu imade namjeru učiniti. I on je dodao: Mi hoćemo da s tim počastimo slavnog i časnog Patrijarhu, da mu uzvratimo kurtoazijski gest, što ga je u više navrata iskazao prema nama i prema rimskoj katoličkoj Crkvi...« To je bio u djelo proveden poticaj sv. Pavla: »Neka svaki gleda druge kao zaslužnije« (Rim 12, 10)? Onaj koji vjeruje u vrijednost nadnaravnih činjenica zna da su takvi čini autentičkog nasljedovanja Kristova od odlučne važnosti na putu ka jedinstvu. U našem slučaju, djelovanje toga nasljedovanja Kristova je tim veće što se ostvaruje — kao što smo rekli — u događaju jedinstvenom svoje vrste.

Na drugome mjestu, Papa je uspostavio vezu između ovog puta u Carigrad, s jedne strane, i Godine Vjere, s druge strane, s namjerom da iskaže počast »uspomeni prvih glasovitih ekumenskih sabora,« koji su držani na Istoku; i s tim podvukao temeljnu važnost jedinstva svih kršćana, koliko s obzirom na vjeru toliko s obzirom na vraćanje iz-

vorima zajedničke vjere (u našem slučaju starim ekumen-
skim saborima). Ova se misao očitovala već putovanjem
Papinim u zemlju Kristovu i Evandelja.

Napokon, u poruci predanoj Patrijarhu Atenagori u
carigradskoj katoličkoj katedrali, Papa je izložio čitav
stvarni program zajedničkog rada da bi se unapredovalo
prema jedinstvu na odlučniji i djelotvorniji način: očitova-
ti i podržavati istomišljenost, koja postoji između dvije
Crkve koje se priznaju »sestrama«; u tu svrhu, uspostaviti
suradnju, posebno glede formiranja klera i kršćanskog na-
roda; napokon promicati teološki dijalog-pripravljen lju-
bavlju-respektirajući zakonite razlike s obzirom na litur-
giju, duhovni život i disciplinu, i vodeći najveću brigu o
tom, da se traži samo ono što je strogo nužno za uspostavl-
janje jedinstva i pune zajednice.

2. **Posjet Patrijarha Atenagore Rimu** važan je na pr-
vome mjestu radi njegova susreta s Papom, ali također i
zato što se susreo sa Sinodom biskupa, t. j. sa kvalificira-
nim predstavnicima episkopata cijeloga katoličkog svijeta.
Štoviše, nije se radilo o improviziranom činu, nego o pos-
jetu za kojim se odavno gorljivo težilo te koji je priprav-
ljan susretima Patrijarha sa Pavlom VI, u Jeruzalemu,
dokidanjem međusobnih izopćenja, konačno susretom u
Fanaru.

Štoviše, susret u Rimu **prethodili su važni posjeti** eku-
menskog Patrijarha autokefalnim Crkvama Srbije, Ru-
munjske i Bugarske, koje su sve bile određene da koordi-
niraju akciju pravoslavlja uopće, posebno, akciju u korist
jedinstva. Ako je istina da je posjet ruskoj pravoslavnoj
Crkvi, koji je bio najavljen, otkazan zadnji čas, ipak je
isto tako istina da će se taj posjet-koji bi trebao biti slije-
dećeg proljeća — moći odvijati u svijetlu posjeta Rimu.
Ovaj zadnji posjet je dakle **dolazna točka** prema kojoj je
upravljeno svijetlo velikih ekumenskih događaja a dato
nam je da ih doživimo ovih zadnjih godina.

Ali je povijesni posjet Patrijarha Atenaroge Rimu ta-
koder **polazna točka za daljne razvitke**, za energičnije na-
predovanje prema svrsi, koju toliko želi cijela zajednica; a
ovo osobito radi spasonosnih dobročinstava koja uvijek pro-
izlaze iz sastanka dvojice prvaka Crkava i kršćanskih na-
roda u molitvi i ljubavi. Odatle proizlaze sve poboljšaniji
međusobni odnosi.

U sadašnjem slučaju sastavljanje sadržaja zajedničke molitve učinilo je ta dobročinstva još vrijednijim. Zaista, dok se u drugim sličnim, pa i veoma svečanim, slučajevima, ograničavalo na »liturgiju riječ — pjevanje, čitanje Svetoga Pisma i molitve, — celebracija je ovdje obuhvaćala i Predslovlje, zatim nakon pjevanja **Svet**, nešto što je bilo blizu Kanonu, ali bez konsekracije (posvete) i odgovarajućih dijelova. Nakon **Očenaša** uslijedio je poljubac bratskog mira. Ovaj sastav izrazio je s jedne strane goruću želju s obje strane da zajednički celebri-
raju Svetu Euharistiju te da tu sudjeluju pričešću i, s druge strane, bolnu nemogućnost, da se toj želji sada zadovolji.

Drugi plod, to je jasna i odvažna odluka s jedne i druge strane — da se u buduće produži s redovitim dodirima »između katoličkih i pravoslavnih pastira za dobro svojih vjernika«; traži se da se ostvari bolja suradnja u karitativnom djelovanju (djelima ljubavi prema bližnjem); a radi se — ističe saopćenje (komunike) — »o nesebičnoj suradnji na planu zajedničke akcije na pastoralnom, socijalnom i intelektualnom području, vodeći obzira o uzajamnoj vjernosti jednih i drugih vlastitoj Crkvi«; napokon, potiče se i blagoslivna »suradnja među katoličkim i pravoslavnim profesorima, na području proučavanja povijesti, crkvenih predaja, patristike, liturgije te izlaganja Evandjelja koje odgovara... potrebama i nadama današnjega svijeta.« Ova zadnja suradnja imade posebnu važnost s obzirom da pravoslavna Crkva misli na vlastitu ekumensku Sinodu, za koju je već, g. 1961., pripravila opsežan program o kojem je Papa rekao, pozdravljajući Patrijarha u Rimu, da iako je utvrđen neovisno i ranije, s obzirom na bitno, od onog II. Vat. Sabora, on mu je jako uporedan.

Zaključci: Ovih zadnjih godina, Bog je proizveo na ekumenskom području prava čudesa. Izmjena posjeta između Rima i Carigrada sigurno nije jedno od najmanjih. Istina je da put koji nam još preostaje da dodemo do punog i savršenog jedinstva nije lak; tražit će još čudesa, možda dapače većih od onih koja smo već vidjeli: Ipak, očinska providnost Božja, po čudesima koja je stvorila u ovo zadnje vrijeme, ohrabruje nas za budućnost, te nam daje jamstvo, da je Bog spreman činiti druga i veća, pod uslovom da se kršćani znadnu združiti s Isusom, velikim svećenikom, da zatraže ta čudesa s vjerom koja prenosi pla-

nine, te da sudjeluju samoniklim (autentičnim) kršćanskim životom posebno poniznim slušanjem i samozatajom, ljubavju prema Bogu i bližnjemu.

Članak kardinala Bea-e preveo F. B. KRILIĆ

VIDICI

Rudolf Brajčić: TRO-OSOBNI BOG,

Kratke konferencije o Presv. Trojstvu, str. 65, Zagreb 1967.

Svi dosada objavljeni radovi Rudolfa Brajčića tretiraju uglavnom problematiku kenigmatičkog i filozofskog karaktera. Njegov je doprinos duhovnoj katoličkoj hrvatskoj literaturi posljednjih godina zapažen. Piše solidno i bez šablona, bira teme i nastoji ih razraditi što temeljitije.

U knjižici »Tro-osobni Bog« sadržano je osam konferencija o presvetom Trojstvu. Predmet je nadasve delikatan i uzvišen. Kod nas Hrvata ne baš mnogo razrađivan. Osim opširnog djela pok. Stjepana Bakšića »Presveto Trojstvo« (Zagreb 1941) malo tko se time u Hrvatskoj ogledao. Ponegdje pokoja štura propovijed i ništa više. Kao da se nekako bojimo raspredati o najuzviženijim tajnama. Velik i sudbonosan propust.

Iz ove perspektive konferencije Rudolfa Brajčića dobivaju još više na svojoj korisnosti i potrebi. Pisac je logično najprije obradio narav i značenje misterija uopće, a zatim prešao u razglabanje tajne o Trojstvu u Jedinstvu, o odnosima Oca i Sina, o Duhu Svetom koji ishodi od Oca i Sina. Zatim je prešao na vrlo interesantne i specifične teme i nastojao je osvijetliti čovjeka i zajednicu, čovjeka i svemir u svjetlu presvetoga Trojstva. Tu se nadovezuje konferencija o tajni presvetoga Trojstva i ljudskoj misli, da na kraju završi kako je misterij o presvetom Trojstvu specifično kršćanska tajna.

Tajna — prema Brajčiću — je istina i stvarnost, obilje bitka. Ona znači pravi život našem duhu. Zato je kršćanstvo antiknom svijetu donijelo preporod prinosom misterija.

Objavljenju istinu o Trojstvu u Jedinstvu pisac obrazlaže prvenstveno objayom, ali je nastoji što više približiti novovjekom čovjeku filozofskim poniranjem u stvarnost da »mnoštvo u jedinstvu predstvalja materijalno bivstvo« i da »ne individuum, već zajednica ostvaruje vrhunac savršenstva«.

Slično Brajčić razvija misao o odnosima Oca i Sina, kad uzimlje sliku iz fizičkog pretakanja života od oca na sina »tako da dijete nije ništa drugo nego živa slika svojih roditelja, drugi njihov ja, oni izvan sebe ostvareni.« Ili kad duh stvara misao, svoj živi autoportret. Ovakvim uvodnim osvjetljenjima neosjetno lakše ulazimo u tajnu izlaženja Logosa od Oca po intelektualnom rađanju.

Pisac vješto uvodi i u misterij Duha Svetog, kad raspreda o pojmu »Pneuma«; o Duhu kao duhu, nutarnjem božanskom gibanju: o nepostojanju samotne ljubavi, o dvojnem nužnom elementu prave ljubavi — ljubitelju i ljubljenom. »Rađanjem Otac izlazi iz sebe, a po ljubavi međusobnoj sa Sinom vraća se opet sebi. Tako u Bogu rađanje i ljubav tvore zatvoreni krug osoba, unutar kojih se odvija božanski život.«